

Gagnabanki Jóhönnu T. Einarsdóttur
um Málsýni (GJEUM)

HANDBÓK

Jóhanna Thelma Einarsdóttir og Þóra Sæunn Úlfsdóttir (2026).

Inngangur

Í nútímapjódðfélagi er lykilatriði að geta orðað hugsanir og komið þeim skipulega frá sér, tjáð þarfir og langanir þannig að aðrir skilji við hvað er átt. Máltjáning bæði barna og unglunga er oft athuguð með því að skoða sýnishorn af máltjáningu þeirra og er þá talað um að taka málsýni (*e. language sample; speech sample*). Málsýni gefa mynd af máltjáningu einstaklinga eins og hún er á þeim tíma þegar málsýnið er tekið. Málsýni og greining þeirra er mjög þekkt aðferð við að athuga og rannsaka máltöku barna en einnig í klínískri vinnu með börn sem sýna frávik í málþroska. Málsýni eru mikilvæg í greiningu barna með málþroskafrávik og eru notuð samhliða stöðluðum prófum. Stundum talað um að málsýni sé í raun gullinn staðall (*e. gold standard*) við greiningu á máltjáningu barna (Tager-Flusberg og Cooper, 1999). Þekking okkar á máltöku barna byggir að miklu leiti á rannsóknum þar sem tekin hafa verið málsýni (sjá t.d. Brown, 1973; Owens, 2004; Slobin, 1967). Nokkrar rannsóknir hafa verið gerðar á máltöku íslenskra barna með því að skoða málsýni (sjá Álfhildur Þorsteinsdóttir, 2011; Hrafnhildur Ragnarsdóttir, 2004; Ragnheiður Bjarnadóttir, 2014, Thordardóttir, 2008; Thordardóttir og Weismer, 1998).

Rannsóknir á málþroska barna byggja oft á gögnum sem eru fengnum með málsýnum. Með því að taka málsýni er átt við að athuga máltjáningu barnsins við eðlilegar aðstæður og skoða nákvæmlega það sem barnið segir, hvaða orð og setningarnar það notar. Málsýni eru oftast tekin í eðlilegum aðstæðum barna, þau geta verið samtöl við fjölskyldu, vini eða ættingja. Nokkrar mismunandi aðferðir eru notaðar við að laða fram máltjáningu barns í málsýni en þær helstu eru samtöl (*conversations*), frásagnir (*narratives*) eða útskýringar (*expository*). Samtöl eru algengasta aðferðin við að taka málsýni hjá yngri börnum en eldri börn eru oft beðin um útskýra til dæmis tölvuleik, reglur í íþróttum eða sannfæra vin um ágæti ákveðinnar skoðunnar. Samtöl við leikskólabörn fara oft fram í leik og oft er skoðað dæmigert sjálfsprottið tal barnsins. Eldri börn eru frekar beðin um að segja frá, lýsa atburðarás, segja sögu eða segja frá einhverju sem þau þekkja vel. Málsýni eru tekin upp á myndbönd eða hljóðbönd en málsýni sem eru tekin á myndbönd gefa ítarlegri mynd af máltjáningu barna en hljóðbönd. Hægt er að skoða flesta þætti máltökunnar eins og hljóðfræði, merkingarfræði, orðmyndunarfræði, setningafræði og málnotkun með þessari aðferð. Ennfremur fást tölulegar upplýsingar með málsýnum s.s. meðallengd segða í hverju málsýni, hlutfall aðal- og aukasetninga í setningum, fjölda orða í aðalsetningum, heildarfjöldi orða, fjöldi orða í setningum, hlutfall samtenginga eða forsetninga í

setningum, o. fl. Einnig er hægt að skoða hversu hiklaust barnið tjáir sig t.d. hve lengi það er að finna orð. Málsýni gefa góða mynd af málfræðivillum sem börn gera og bæði fjölda þeirra og gerð. Þegar gögnum hefur verið safnað frá mörgum börnum er t.d. hægt að bera saman málþroska barna á mismunandi aldri, skoða frammistöðu barns miðað við jafnaldra, bera saman málþroska barna með seinkunn eða frávik við málþroska jafnaldra og bera saman máltöku barna sem tala ólík tungumál.

Gagnabankinn

Gagnabanki Jóhönnu T. Einarsdóttur um málsýni (GJEUM) hefur verið í þróun og vinnslu í fimm ár Verkefnið hefur verið unnið með styrk frá Rannsóknarsjóði Háskólans 2010, 2011, 2013 2014 og 2015. Verkefnið er tvíþætt annars vegar er gagnabankinn hugsaður til að skoða og rannsaka barnamál og máltöku barna sem læra íslensku eingöngu og hins vegar til að meta málþroska barna út frá meðalgetu jafnaldra. Strax árið 2010 var skrifuð handbók um töku málsýna og mótaðar reglur um samræmda afritun en hún hefur verið endurskoðuð nokkrum sinnum (Þóra Sæunn Úlfsdóttir og Jóhanna Einarsdóttir, 2010). Stuðst var við erlendar fyrirmyndir um afritun og skráningu. Farið var eftir leiðbeiningum sem koma fram í CHILDES (MacWhinney, 2009) en einnig var miðað við afritunarreglur sem komu fram í SALT gagnabankanum (Miller og Chapman, 1993). Mjög svipaðar hugmyndir koma fram í þessum leiðbeiningum varðandi skiptingu í segðir en einstaka afritunarreglur eru mismunandi. Við vinnslu og afritun málsýnanna komu upp ótal álitamál og það var ekki fyrr en um sumar 2014 að endanleg gerð afritunarreglna og handbókar lá fyrir og sumarið 2015 komu nokkrar viðbætur til að skýra nokkur álitamál þegar meistaraþrófnemarnir Ása Einarsdóttir og Rósa Hauksdóttir fóru var yfir alla afritun og samræmdu hana. Árið 2024 fór Berglind Jónsdóttir meistaraneimi í talmeinafræði yfir málsýnin og samræmdi afritun og var skipt í segðir eftir því sem kallað er C-einingar samkvæmt leiðbeiningum SALT (sjá <https://www.saltsoftware.com/media/wysiwyg/tran aids/CunitSummary.pdf>).

Verkefnið þróaðist út frá nemendaverkefnum í námskeiði á Menntavísindasviði þar sem nemar tóku málsýni af börnum sem þeir þekktu til og könnuðu málþekkingu þeirra. Í upphafi var ætlunin að byggja upp gagnagrunn með nemendaverkefnum og safna saman nemasýnum úr námskeiðum á Mennta- og Heilbrigðisvísindasviði og nota þau til rannsókna á barnamáli og til að finna aldursbundin viðmið. Nemasýnin urðu hins vegar ekki það mörg að unnt væri að búa til

nothæf viðmið fyrir leikskólaaldurinn. Þau voru þess utan flest af börnum háskólanema og endurspegluðu því varla dæmigert þýði barna á þessum aldri. Þrátt fyrir þessa vankanta eru í gagnabankanum um 50 nemasýni af börnum á aldrinum 2-6 ára. Nemasýnin eru geymd sér og ekki notuð við útreikninga á viðmiðunartölum. Nemasýnin þjónuðu mikilvægum tilgangi í upphafi til að ákvarða verkefnið og hafa auk þess verið notuð í kennslu í námskeiðum um máltöku barna og málörvun þeirra. Til að afla aldursbundinna viðmiða voru tekin svo kölluð úrtakssýni. Ákveðið var að safna málsýnum af dæmigerðu þýði með því að fara í leikskóla og taka málsýni af öllum börnum á ákveðnum aldursbilum að fengnu leyfi foreldra og leikskólayfirvalda. Söfnun málsýna í gagnabankann af dæmigerðu þýði hófst sumarið 2011 og því var haldið áfram 2012 og 2013. Málsýnin voru afrituð og afritunin margyfirfarin. Árið 2014 var auk þess safnað málsýnum skólabarna á aldrinum 6,6 til 8 ára en tekið var úrtak úr þjóðskrá.

Alls eru núna um 350 sýni í gagnabankanum, tekin upp af börnum í níu mismunandi leikskólum á aldrinum 2,6 til 6,6 ára. Flest málsýnin voru tekin upp á myndbönd en það var nauðsynlegt til að tryggja gæði afritunarinnar. Afritari þarf t.d að sjá hvaða hlut börnin eru að handleika til að geta ákvarðað hvort þau noti rétt kyn eða beygingar. Myndböndin eru geymd á öruggum stað á sérstökum flakkara og ekki aðgengileg nema að upp komi vafaatriði vegna afritunar. Afritun málsýnanna er án nafns og persónugreinanlegra upplýsinga. Afritun flestra málsýnanna er bundin við fyrstu 50 segðir barnsins. Fjölmargir hafa komið að vinnu við gagnabankann. Þar ber að þakka eftirtöldum nemum sem unnu beint við söfnun gagna og afritun; Söru Hauksdóttur, Ester Sighvatsdóttur, Ingunni Baldursdóttur, Þorgerði Maríu Halldórsdóttur, Álfheiði Þorsteinsdóttur, Margréti Samúelsdóttur, Ragnheiði Dagnýju Bjarnadóttur, Björgu Ólafsdóttur, Silju Jóhannsdóttur, Hlyni Davíð Hlynsyni, Ásu Einarsdóttur og Rósu Hauksdóttur sem öll hafa lagt sitt af mörkum við að skapa gagnagrunninn. Við viljum jafnframt þakka öllum þeim nemendum, börnum og aðstandendum þeirra sem tóku þátt í þessu verkefni, fyrir sitt framlag.

Sækja verður um aðgang að gagnabankanum til dr. Jóhönnu Einarsdóttur á netfangið jeinars@hi.is. Í umsókninni þarf að gera grein fyrir til hvers á að nota aðganginn að málsýnunum og undirrita trúnaðaryfirlýsingu. Jafnframt **verður** að geta gagnabankans í skrifum og vitna rétt í hann .

Þegar gagnabankinn er notaður í rannsóknum skal vitna í hann á eftirfarandi hátt:

Jóhanna Thelma Einarsdóttir (2016). Gagnabanki Jóhönnu Einarsdóttur um málsýni (GJEUM). Rafræn gögn. Jóhanna Thelma Einarsdóttir.

Tilvitnun í handbókina á að vera eftirfarandi.

Jóhanna Thelma Einarsdóttir og Þóra Sæunn Úlfsdóttir (2026). Handbók um málsýni íslenskra barna – Gagnabanki.

Tilvitnun í heimasíðuna á að vera eftirfarandi

Jóhanna Thelma Einarsdóttir (2026). *Málsýni Heilbrigðis- og Menntavísindasvið Háskóla Íslands*. <https://malsyni.hi.is>

Að taka málsýni

Málsýnið á að endurspegla dæmigerða máltjáningu barns. Þetta þýðir að sýnið sem tekið er á að vera eins og barnið talar venjulega við svipaðar aðstæður. Það reynir því talsvert á hæfileika og reynslu þess sem tekur málsýnið hversu vel tekst til. Málsýni barna á leikskólaaldri eru yfirleitt tekin með því að barn og fullorðin spjalla saman en einnig þegar börn leika sér og tjá sig sjálfsprottið í leik. Ef málsýnið er tekið í samtali þá þarf að skapa réttar aðstæður þannig að barnið hafi þörf og löngun til að tjá sig. Í raun er hægt að taka málsýni bæði heima, í heimsókn hjá talmeinafræðingi eða í skólanum. Lykilatriði er að barninu líði vel og sé ekki feimið þannig að auðvelt sé að laða fram sjálfsprottið tal sem gefur dæmigerða mynd af málkunnáttu þess. Hér verður farið í helstu atriði sem þarf að hafa í huga við töku málsýna. Fjallað er um mismunandi gerðir málsýna, lengd þeirra og myndbandsupptökuna. Þá er farið yfir nokkur mikilvæg atriði sem þarf að hafa í huga þegar málsýni er tekið.

Gerð málsýna

Málsýni eru upptökur af sjálfsprottu tali barns, í samtali eða við leik, við frásagnir á sögum, að útskýra eða að reyna að fá viðmælandann á sitt band (Nippold, 2014). Talmeinafræðingar hafa oftast skoðað máltjáningu barnsins í samtali við foreldra eða það sem barnið segir í athugun talmeinafræðings. Máltjáningin eða málsýnið er síðan greint til að finna veikleika í málfræði, orðhlutanotkun og setninganotkun, og einnig málnotkun almennt (Paul og Norbury, 2012) Markmiðið er að málsýnið endurspegli orðaforða, setningagerðir og málfræðinotkun barnsins. Sá sem tekur sýnið á að tala eins lítið og hægt er.

Samtöl – sjálfsprottið tal

Nokkrum aðferðum er beitt til að laða fram sjálfsprottið tal barns. Aldur barnsins ræður töluverðu um það hvaða aðferð er notuð. Hjá ungum börnum (1-3 ára) er best að tala um það sem barnið er að fást við hverju sinni, ræða um leikföngin eða athafnir þess. Aðalatriðið er að nota leikföng sem vekja áhuga barnsins og löngun til að tjá sig. Hægt er að leita ráða hjá foreldrum um hvert sé uppáhaldsleikfang barnsins. Oft eru notuð leikföng eins og boltar, dúkkur, bollastell, dýr og bílar. Þekktar sögupersónur eins og *Dóra*, *Stubbarnir* og *Bubbi byggir* örva máltjáningu yngstu barnanna. Þegar málsýnum er safnað meðal eldri barna (2;6 – 4;6 ára) má velja leikföng sem hvetja til ímyndunarleikja eins og t.d. dúkkuhús. Eldri börn (4;6 – 6;0) hafa einnig áhuga á

þekktum sögupersónum s.s. *Íþróttáálfinum* og *Línu langsokk*. Það verður auðveldara eftir því sem börnin eru eldri að nota bækur til að kalla fram sjálfsprottið tal. Önnur leið til að taka málsýni er að spjalla við barnið um eitthvað sem því þykir áhugavert t.d. um atburði í lífi barnsins eða líðandi stund. Þessi aðferð hentar betur eldri börnum því það getur verið erfitt að fá lítil börn til að tjá sig um liðna atburði. Það getur verið hjálplegt að leita til foreldranna og fá upplýsingar um skemmtilega liðna eða komandi atburði í lífi barnsins til að hafa umræðuefni til að ræða um.

Frásögn eða endursögn sögu

Eftir því sem börnin eldast (frá 4-5 ára aldri) aukast möguleikarnir á að taka fjölbreyttari málsýni. Ein leið til að fá barnið til að segja frá í samfelldu máli er að biðja það að segja frá bíómynd sem það sá, segja frá bók sem var lesin fyrir það eða það las sjálft, endursegja atburðarás í sjónvarpsþætti o.fl. Yngri börn geta endursagt sögu sem þau þekkja vel, s.s. Gullbrá og birnina þrjá, Rauðhettu eða Grísina þrjá. Ágætt er að spyrja hvort barnið þekki söguna og biðja það svo um að segja hana. Við endursögn á sögu nota börn flóknari setningar og fjölbreyttari orðaforða en í daglegu tali (Heilmann, Nockerts og Miller, 2010; Hrafnhildur Ragnarsdóttir, 2007; Thordardóttir, 2008) .

Froskasagan „Frog, Where are You?“ eftir Mercer Mayer (1969) hefur verið notuð til að rannsaka frásagnir barna víða um heim. Töluverðar upplýsingar eru til um hvernig íslensk börn segja froskasöguna. Hrafnhildur Ragnarsdóttir notaði söguna meðal annars þegar hún rannsakaði frásagnir 165 fimm ára íslenskra barna (Hrafnhildur Ragnarsdóttir, 2004). Froskasagan er myndasaga án orða sem er samsett úr 24 myndum. Á heimasíðu SALT (Systematic Analyses of Language Transcript) forritsins er lagt til að þegar biðja á barn um að endursegja sögu byrji viðmælandinn á því að fletta myndabókinni með barninu og fara lauslega yfir söguna. Síðan fær barnið bókina og á að endursegja söguna með hjálp myndanna (SALT Software, 2010b). Í SALT gagnasafninu (SALT Software, 2010a) er froskasagan notuð fyrir börn sex ára og yngri. Eldri börn endursegja aðrar sögur, en gott er að nota sömu aðferð þ.e. að viðmælandinn og barnið skoði söguna fyrst saman áður en barnið segir söguna. Málsýni barna 5-10 ára eru oft frásagnir eða barnið segir frá myndasögum eða heimsókn til tannlæknis.

Útskýringar eða álitsgerðir

Eldri börn (5 ára og eldri) eru oft beðin um að útskýra eitthvað eða gefa álit sitt á einhverju málefni þegar verið er að laða fram sjálfsprottið tal þeirra. Skýringar og álitsgerðir reyna meira á málþekkingu fólks, því notaður er sérhæfðari orðaforði, flóknari setningagerð og fjölbreyttari málfræði en í frásögnum. Eldri þátttakendur í rannsóknum eru oft beðnir um að skýra eða gefa álit sitt bæði munnlega og skriflega. Þá er hægt að bera saman sjálfssprottið tal og ritaðan texta. Sem dæmi er hægt að biðja viðkomandi að útskýra íþróttaleik, tölvuleik eða kvikmynd að eigin vali. Hægt er að spyrja barnið hvort það æfi einhverja íþrótt eða spili ákveðna tölvuleiki og biðja það síðan að útskýra reglurnar í leiknum, t.d. hvað maður þarf að gera til að vinna leikinn og hvaða búnað þarf til að taka þátt í íþróttinni eða tölvuleiknum. Á heimasíðu málvinnsluforritsins SALT eru frekari leiðbeiningar um hvernig best er að safna álitsgerðum (Expository text) um íþróttaleiki (SALT Software, 2010b). Áður en barnið byrjar að segja frá fær það óútfyllt minnisblað með atriðum tengdum íþróttaleikjum þar sem það getur skrifað hjá sér minnisatriði. Eftir stuttan undirbúning útskýra ungmennin íþróttina sem þau velja sér og frásögn þeirra er tekin upp. Lýsingin miðar við ungmenni á aldrinum 12-16 ára en hægt er að nota þessa aðferð með mun yngri börnum. Nippold (2014) gerir einnig grein fyrir fjórðu tegund málsýna sem er notað með eldri börnum en það er að sannfæra einhvern um ágæti eigin skoðana.

Sýnin í þessum gagnabanka voru tekin af börnum á leikskólaaldri og lögð áhersla á að safna sýnum með samtölum og skoða sjálfsprottið tal barna í samtali eða leik.

Lengd málsýna

Yfirleitt er miðað við 5 til 10 mínútna upptöku þegar málsýni eru tekin eða að barnið tjái sig frá eigin brjósti í 50- 150 segðum. Talmeinafræðingar nota í vaxandi mæli stutt málsýni og miða þá við 50 segða sýni. Stutt málsýni eða 50 segða sýni er talið gefa um það bil 80% af þeim upplýsingum sem koma fram í lengra málsýni (Owens, 2009; Paul og Norbury, 2012). Heilmann Norckert og Miller (2010) skoðuðu nokkra þætti í málsýnum af mismunandi lengd, þar á meðal Meðallengd segða (MLS), Fjöldi mismunandi orða (FMO), Heildarfjöldi orða (HFO) og komust að því að mælieiningar þessara þátta voru að meðaltali svipaðir í 1, 3, og 7 mínútna sýnum. Hins vegar gaf 1 mín. málsýni ekki eins góðar upplýsingar varðandi þætti eins og alhæfingar. Það er oftast nóg að taka 10 mín sýni til að fá 50 segðir af sjálfsprottinu tali barns en hjá málglöðu barni er hægt að notast við styttra málsýni.

Myndbandsupptakan

Best er að taka málsýnið upp á myndbandsupptökuvél því þá er bæði hægt að hlusta og horfa á barnið við úrvinnslu málsýnisins. Myndbandið sýnir auk þess óyrta tjáningu barnsins svipbrigði bendingar, hik og hegðun sem fylgir talinu. Það er mikilvægt að kunna vel á upptökutækið og æfa sig á það áður en málsýnið er tekið. Nauðsynlegt er að nota góða upptökuvél til að auðvelt sé flytja gögnin beint í tölvu. Mikilvægt er að hafa í huga að hljóð- og myndgæði þurfa að vera góð þannig að svipbrigði barnsins sjáist vel og að tal barnsins heyrir greinilega. Þegar teknar eru myndir af börnum er best að myndavélin sé stillt í augnhæð barnsins en slíkt tökuhorn gefur góða mynd af svipbrigðum barnsins. Hugsa þarf vel að birtunni við töku á málsýni. Ekki er gott að láta myndavélina snúa að miklu ljósi eða birtu. Hætt er við að andlit barnsins sé í skugga ef það situr t.d undir glugga. Þá þarf að koma í veg fyrir mikinn bakgrunnshávaða og forðast hávaðasöm leikföng. Lítil börn hreyfa sig mikið við leik og tjáningu. Það getur verið erfitt að fylgja barni eftir með myndavél ef það er á stöðugri hreyfingu. Best er að barnið sé þannig staðsett að það sjáist vel og hreyfi sig ekki mikið. Ef hægt er að koma því við er gott að láta barnið sitja við borð með viðmælandann sér við hlið og myndavélina staðsetta fyrir framan það. Skoða þarf hvernig hægt er að koma því þannig fyrir að barnið hætti að taka eftir myndavélinni og líti á hana sem eðlilegan hlut í umhverfinu. Til að beina ekki athygli barnsins að myndavélinni er gott að hafa hana skorðaða, stöðugt í gangi og einungis að stilla hana eða færa til ef nauðsyn krefur.

Þegar búið er að hlaða myndbandinu inn á tölvuna þarf að vista það sérstaklega áður en það er afritað.

Nokkur atriði við töku málsýnis.

Málsýnið á að endurspeglar raunverulega getu barnsins og málþekkingu þess. Það getur verið nokkur kúnt að fá barnið til að sýna það sem það raunverulega kann og reynir töluvert á þann sem tekur málsýnið. Best er að æfa sig og gefa sér tíma til að spjalla við barnið áður en upptakan hefst. Það skiptir máli að sýna hlýlegt og hvetjandi viðmót. Einnig er gott að ná *augnsambandi* við barnið og nota viðeigandi tónhæð. Barnið þarf að finna að viðmælandinn hafi *áhuga* á því sem það er að segja og að hann trúir á getu þess til að tala og segja frá. Einnig er nauðsynlegt að reyna að skapa afslappað andrúmsloft þar sem gleði og ánægja ríkir. Barnið á að *leiða samtalið*

en ef það rekur í vörðurnar er hægt að hvetja það áfram. Áhugi barnsins á umræðuefninu er hafður að leiðarljósi í gegn um samtalið, það er hvatt áfram með því að spyrja opinna spurninga, gefa því tíma til að tjá sig og aðlaga samskiptin að þeim hraða sem það tjáir sig á. Gott er að reyna að halda beinum spurningum í lágmarki. Ef barnið þegir og segir ekkert getur verið að það sé að hugsa sig um hvernig það á að orða hugsun sína eða hvað það ætlar að segja næst. Það er nauðsynlegt að gefa barninu góðan tíma til að tjá sig, þagnir eru hluti af máltjáningu og eru ekkert til að óttast. Forðist að skipta oft um umræðuefni. Það er ekki viðmælandans að ákveða um hvað umræðurnar eiga að vera. Samtalið verður mun áhugaverðara og skemmtilegra ef barnið leiðir það og fær að tala um það sem því er hugleikið. Þá er líklegra að það noti flóknara mál, heldur en ef það svarar spurningum. Ef þagnir myndast getur viðmælandi stungið upp á efni til að tala um. Gott ráð til að hvetja barnið til að tala er að endurtaka setninguna sem barnið var að ljúka við. Þá reynir barnið að bæta við það sem það var að segja. Ef notaðar eru opnar spurningar eru meiri líkur á að barnið tjái sig í setningahlutum eða heilum setningum heldur en þegar lokaðar spurningar eru notaðar, t.d. hvað gerðist... , hvernig gera/gerðu...., hvers vegna gerir/gerði...? Einnig má nota spurningar sem krefjast þess að barnið skipulagi frásögnina s.s. hvernig er venjulegur dagur hjá þér? eða hvað eru börnin á myndinni að hugsa um að gera? (Owens, 2009).

Nauðsynlegt er að forðast að líta á samtalið sem viðtal, sömuleiðis að nota beinar spurningar (já/nei) eða að veita of miklar upplýsingar því það getur haft áhrif á hversu flókið mál barnið notar. Ef umræðuefnið er annað hvort of erfitt eða of létt er hætt á að barnið sýni ekki raunverulega getu sína til að tjá sig. Mikilvægt er að forðast að yfirheyra barnið, sleppa spurningum sem leiða að ákveðnum svörum og spyrja ekki margra spurninga þar sem barnið veit að viðmælandinn veit svarið. Sá sem tekur málsýnið má ekki yfirgnæfa samtalið með því að tala of mikið, markmið málsýnisins er að laða fram tal barnsins svo hægt sé að athuga hvernig barnið notar málið (Owens, 2009; SALT Software, 2010b). Í viðræðum við börn er gott að nota stuttar einfaldar setningar.

Eftirfarandi hvatningarorð er gott að hafa í huga, jafnvel úrprentuð á blaði, á meðan á upptöku stendur. Athugandinn getur notað fjölbreytta hvatningu sem henta aðstæðum hverju sinni.

HVATNINGARORÐ

- Segðu mér meira,
- Segðu mér frá honum/henni/því/þessu
- Ég vil heyra meira um þetta...
- Þetta hljómar spennandi...
- Hvað gerðist svo...
- Haltu áfram.
- Reyndu bara að gera þitt besta.
- Þetta er glæsilegt hjá þér
- Segðu mér allt sem þú getur
- Já, þetta er mjög áhugavert.
- Uhu
- Umm

HVATNING ÁN ORÐA

- ~ Bros eða augnsamband.
- ~ Kinka kolli til að gefa til kynna samþykki

